

LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS SOCIALINĖS PADĖTIES PAGRINDU UAB „ABRITA“ TEIKIANT PIRČIŲ PASLAUGAS TYRIMO

2018-04-13 Nr. (18)SN-50)SP-38

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2018 m. vasario 23 d. gautas pareiškėjo¹ (toliau – Pareiškėjas) skundas, kuriame Pareiškėjas teigia, kad yra karių pensijos gavėjas, tačiau negali pasinaudoti pirčių paslaugoms taikoma nuolaida. Pasak Pareiškėjo, laisvalaikio centre „Undinė“, esančiame Šiaurės prospekte 101/16, Kaune, pirčių komplekso personalas pensininkams (tikėtina, valstybinio socialinio draudimo senatvės pensininkams) taiko 50 procentų nuolaidą įsigyjant pirčių paslaugas, o Pareiškėjui atsisakoma suteikti tokią nuolaidą.

Tarnybos Teisės skyriaus vyresniajai patarėjai Laimai Vengalei-Dits 2018 m. vasario 27 d. susisiekus telefonu su Pareiškėjo nurodytu laisvalaikio centre „Undinė“ įsikūrusiu pirčių kompleksu, paaiškėjo, kad pirčių paslaugas laisvalaikio centre „Undinė“ teikia UAB „Abrita“.

Lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 ir 2 d., 2018 m. kovo 2 d. raštu Nr. (18)SN-50)S-166 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į UAB „Abrita“ vadovą ir paprašė per 5 darbo dienas nuo reikalavimo pateikti informaciją gavimo dienos (kaip galima skubiau) pateikti motyvuotus paaiškinimus ir atsakyti į klausimus: kokios, kokio dydžio nuolaidos ir kokioms asmenų grupėms yra taikomos pirčių komplekse, esančiame laisvalaikio centre „Undinė“; jeigu nuolaidos pirčių paslaugoms įsigyti yra taikomos atitinkamoms socialinėms grupėms, prašyta motyvuoti tokių nuolaidų taikymo pagrįstumą, tikslingumą bei teisėtumą. Taip pat prašyta pateikti kitus svarbius paaiškinimus, informaciją, susijusius su skundo dalyku.

¹ Tarnybai pareiškėjo vardas ir pavardė žinomi.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

UAB „Abrita“ direktorė 2018 m. kovo 7 d. raštu Nr. D18/03-1 „Dėl informacijos pateikimo“ informavo, kad jos vadovaujama bendrovė teikia pirčių paslaugas, kurių kainodara yra apskaičiuojama naudojant kaštų-pajamų metodą, ir visos paslaugų kainos yra ekonomiškai pagrįstos. Paslaugų kainos ir taikomos nuolaidos yra tvirtinamos direktoriaus įsakymu. UAB „Abrita“ rašte paaiškinama, kad yra patvirtina standartinė pirčių paslaugos kaina, kuri rašto surašymo dieną buvo 9 eurai. Rašte nurodoma, jog asmenims, sulaukusiems valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijos amžiaus, taikoma mažesnė paslaugos kaina, kurios dydis yra 5 eurai. UAB „Abrita“ direktorė 2018 m. balandžio 11 d. elektroniniu paštu pateikė 2018 m. sausio 19 d. įsakymo „Dėl paslaugų kainos nustatymo“ kopiją, kuriame nurodyta, kad 5 eurų bendros pirties paslaugų kaina yra nustatyta ir patvirtinta senatvės pensininkams, gaunantiems šias pensijas pagal Lietuvos Respublikos valstybinių socialinių draudimo pensijų įstatymą.

UAB „Abrita“ direktorė paaiškina, kad mažesnė teikiamos paslaugos kaina nustatyta, siekiant patenkinti labiausiai pažeidžiamų visuomenės grupių asmenų poreikius, kartu prisidėti prie šių asmenų socialinės atskirties mažinimo, nes dauguma jų gauna mažas pajamas arba visai jų negauna. Pasak direktorės, tokiu būdu valstybinio socialinio draudimo senatvės pensininkams sudaromos galimybės apsilankyti bendroje pirtyje, įsigyti paslaugą už mažesnę kainą, nes didesnės kainos jie sumokėti nebūtų pajėgūs dėl nedidelių pensijų bei itin ribotų įsidarbinimo galimybių. UAB „Abrita“ direktorė taip pat paaiškina, kad labiausiai pažeidžiamų socialinių grupių atstovai, turėdami galimybę įsigyti paslaugą mažesne kaina, kartu įgyja galimybę turėti įvairesnį laisvalaikį, bendrauti bei susipažinti su bendraminčiais.

UAB „Abrita“ vadovės teigimu, valstybinio socialinio draudimo senatvės pensininkai sudaro didžiausią dalį asmenų, pasinaudojusių galimybe įsigyti pirčių paslaugas su nuolaida. Kartu UAB „Abrita“ direktorė paaiškino, kad paslaugos kainos nuolaida Pareiškėjui nebuvo pritaikyta, nes jis nėra valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijos gavėjas.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar UAB „Abrita“, teikdama pirčių paslaugas, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punkto, kuriame nustatyta prekių pardavėjų, gamintojų ar paslaugų teikėjų pareiga, nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas. Pažymėtina, kad Pareiškėjas savo skunde nurodė gaunamą karių pensiją (pagal Lietuvos Respublikos karių ir pareigūnų valstybinių pensijų įstatymo nuostatas, tikėtina, kad Pareiškėjui mokama karių ir pareigūnų valstybinė pensija) kaip galimą diskriminavimo pagrindą, dėl kurio jis, priešingai nei valstybinio socialinio draudimo senatvės pensininkai, neįgyja teisės pasinaudoti nuolaida UAB „Abrita“ teikiamoms pirčių paslaugoms įsigyti. Atsižvelgiant į tai skundo tyrimo metu buvo siekiama nustatyti, ar būtent gaunama pensijos rūšis ar kitos galimos priežastys apribojo Pareiškėjo, kaip karių ir pareigūnų pensijos gavėjo, teisę gauti nuolaidas įsigyjant pirčių paslaugas.

Pažymėtina, kad, pagal Lygių galimybių įstatymo 2 str. 8 dalį, socialinė padėtis apibrėžiama kaip fizinio asmens įgytas išsilavinimas, kvalifikacija ar mokymasis ir studijos mokslo ir studijų institucijose, turima nuosavybė, gaunamos pajamos, teisės aktuose nustatytos valstybės paramos poreikis ir (arba) kiti su asmens finansine (ekonomine) padėtimi susiję veiksniai. Pensininko statusas apskritai, nepaisant gaunamos pensijos rūšies, nėra įtvirtintas Lygių galimybių įstatyme nurodytame draudžiamų diskriminavimo pagrindų sąraše, tačiau galėtų būti vertinamas kaip socialinės padėties sudėtinis elementas, priskiriant visų rūšių pensijas gaunančius asmenis specifinei socialinei grupei pagal gaunamų pajamų pobūdį, tai yra pajamos-pensija, kurios nėra susijusios su darbine veikla.

2. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str. nustatyta, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs. Žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

Konstitucijos 29 str. įtvirtintos nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kurio paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 str. nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu (1 str. 1 d.).

Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punkte yra nustatyta, kad prekių pardavėjai, gamintojai ar paslaugų teikėjai, nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, įpareigojami visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius,

prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas, o šios pareigos nevykdymas yra laikomas Lygių galimybių įstatymo pažeidimu (Lygių galimybių įstatymo 10 str.).

Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymo 2 str. 10 punkte paslauga apibrėžiama bet kokia savarankiška, paprastai už užmokestį atliekama ūkinė komercinė veikla, kurios nereglamentuoja nuostatos dėl prekių, kapitalo ar asmenų judėjimo laisvės, kaip nurodyta Europos Bendrijos steigimo sutarties 50 straipsnyje. Europos Bendrijos steigimo sutarties 50 str. paslaugomis įvardijamos „tokios paslaugos, kurios paprastai yra teikiamos už užmokestį ir kurių nereglamentuoja nuostatos dėl prekių, kapitalo ir asmenų judėjimo laisvės. „Paslaugas“ sudaro: a) pramoninio pobūdžio veikla; b) komercinio pobūdžio veikla; c) amatininkų veikla; d) laisvųjų profesijų veikla“.

Taigi UAB „Abrita“ už atitinkamą mokestį teikiamos pirčių paslaugos priskirtinos paslaugų apibrėžčiai taip, kaip ji nustatyta Paslaugų įstatymo 2 str. 10 punkte bei Europos Bendrijos steigimo sutarties 50 straipsnyje.

3. Lygių galimybių įstatymo 2 str. 1 dalyje diskriminacija įvardijama kaip tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu. Lygių galimybių įstatymo 2 str. 7 dalyje tiesioginė diskriminacija apibrėžiama kaip elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 2 str. 7 dalyje įtvirtinta tiesioginės diskriminacijos apibrėžtimi, šiuo konkrečiu skundo tyrimo atveju, siekiant nustatyti galimos diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra lyginami dviejų grupių asmenys – pareigūnų ir karių pensijas gaunantys asmenys (Pareiškėjas gauna būtent šios rūšies pensiją) su valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijas gaunančiais asmenimis, ir vertinama, ar pareigūnų ir karių pensijų gavėjai, įgydami pirčių paslaugas be nuolaidos, atsiduria mažiau palankioje padėtyje dėl šios pensijos rūšies nei valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijų gavėjai, turintys teisę įsigyti pirčių paslaugas su nuolaida.

Iš UAB „Abrita“ direktorės pateikto paaiškinimo bei paties Pareiškėjo skunde nurodytų aplinkybių paaiškėjo, kad būtent pareigūnų ir karių pensijų gavimo faktorius lemia šios pensijos rūšies gavėjų galimybės gauti pirčių paslaugas su nuolaida apribojimą (nuolaida pirčių paslaugoms įsigyti neteikiama), tačiau šis kriterijus nėra įtvirtintas Lygių galimybių įstatymo draudžiamų diskriminavimo pagrindų sąraše.

Taip pat svarbu pastebėti, kad galimai diskriminacijai nustatyti, kaip ji yra apibrėžta Lygių galimybių įstatymo 2 str. 9 d. įtvirtintoje tiesioginės diskriminacijos apibrėžtyje, aptariamam atveju objektyviai negalima atlikti pareigūnų ir karių pensijas gaunančių asmenų palyginimo su asmenimis, gaunančiais valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijas, nes šios asmenų grupės pagal gaunamų pajamų mokėjimo šaltinį, pensijos paskirtį yra ne panašiose, bet skirtingose aplinkybėse, o šią aplinkybę patvirtino ir Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo nutarimuose.

Pažymėtina, jog Konstitucinis Teismas² yra konstatavęs, kad „valstybinės pensijos savo prigimtimi ir pobūdžiu skiriasi nuo valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijos, taip pat nuo kitų valstybinio socialinio draudimo pensijų; jos laikytinos papildoma socialinės apsaugos priemone, yra skiriamos asmenims už atliktą tarnybą ar nuopelnus Lietuvos valstybei, taip pat kaip kompensacija įstatyme nurodytiems nukentėjusiesiems asmenims; šių pensijų gavimas siejamas ne su nustatyto dydžio pensijų socialinio draudimo įmokomis, bet ir su atitinkamu asmens statusu (tarnyba, nuopelnais ar kitomis aplinkybėmis, nuo kurių priklauso valstybinės pensijos skyrimas). Be to, šios pensijos yra mokamos iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir dažniausiai yra papildomos išmokos, mokamos kartu su valstybinėmis socialinio draudimo pensijomis.“ Jau pirmiau minėtame Konstitucinio Teismo nutarime Nr. KT15-N9/2015 yra konstatuota, kad „valstybėje susiklosčius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai valstybines pensijas, kurios savo prigimtimi ir pobūdžiu skiriasi nuo senatvės ir invalidumo pensijų, mažinant didesniu mastu nei senatvės ar invalidumo pensijas, *inter alia* gali būti nustatytas ilgesnis sumažintų valstybinių pensijų mokėjimo terminas“.

Atsižvelgiant į tai, kad tarp asmenų, gaunančių valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijas, bei asmenų, gaunančių pareigūnų ir karių pensijas, yra tokio pobūdžio ir tokios apimtys skirtumų, kurie suponuoja jų atsiradimą ne panašiose, bet skirtingose aplinkybėse, nėra teisinio pagrindo atlikti jų teisinės padėties vertinimą dėl galimos diskriminacijos identifikavimo prekių ir paslaugų teikimo srityje.

Įvertinus skundo tyrimo metu gautus paaiškinimus, nustatytas aplinkybes, konstatuotina, kad gaunamos pensijos rūšis, tai yra valstybinio socialinio draudimo senatvės pensija bei karių ir pareigūnų pensija, kaip savarankiškas, atskiras pagrindas nėra įtvirtintas Lygių galimybių įstatymo 2 str. draudžiamų diskriminavimo pagrindų sąrašė ir todėl nėra teisinio pagrindo vertinti, ar asmuo, tai yra šiuo konkrečiu skundo tyrimo atveju Pareiškėjas, gaunantis karių ir pareigūnų valstybinę pensiją, atsidūrė mažiau palankioje padėtyje valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijas gaunančių asmenų atžvilgiu.

² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2015 m. gegužės 14 d. nutarimas Nr. KT15-N9/2015.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 str., 27 str. 1 d. 3 punktu, 29 str. 4 d.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Nutraukti skundo tyrimą, skundo tyrimo metu paaiškėjus, kad nurodytų aplinkybių tyrimas nepriklauso lygių galimybių kontrolieriui.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir UAB „Abrita“ vadovą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė